

УДК 334.735:334.012.64/.65:339.37:330.341.1:330.322:502.131.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2026-15-14>**Куцик П. О.**

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування, ректор,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5795-9704>

Petro Kutsyk

Lviv University of Trade and Economics

Семів С. Р.

кандидат економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4682-7359>

Serhii Semiv

Lviv University of Trade and Economics

Бойко Р. В.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4044-0217>

Ruslan Boiko

Lviv University of Trade and Economics

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ МОДЕЛІ КООПЕРУВАННЯ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

INNOVATIVE INVESTMENT MODELS OF COOPERATION OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES IN THE DOMESTIC TRADE SECTOR IN THE CONTEXT OF CIRCULAR ECONOMY DEVELOPMENT

Анотація. Стаття присвячена обґрунтуванню інноваційно-інвестиційної моделі кооперування малих і середніх підприємств у сфері внутрішньої торгівлі відновленими смартфонами. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо формування інноваційно-інвестиційних моделей і механізмів кооперування малих і середніх підприємств у сфері внутрішньої торгівлі в контексті розвитку циркулярної економіки. Авторський внесок полягає у розробленні концептуальної моделі кооперативної взаємодії підприємств та визначенні механізмів їх інноваційно-інвестиційної підтримки. Наукова новизна зумовлена поєднанням підходів циркулярної економіки з кооперативними моделями розвитку малих і середніх підприємств. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх застосування для розвитку торговельної інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності малих і середніх підприємств. Зроблено висновок, що кооперація та цифрові платформи є ключовими чинниками сталого розвитку внутрішньої торгівлі. Обґрунтовано роль інноваційно-інвестиційної підтримки як інструменту модернізації торговельної інфраструктури, розвитку партнерських мереж у внутрішній торгівлі та підвищення ефективності реалізації інвестиційних проєктів. Систематизовано організаційно-економічні та інституційні складові механізму кооперування малих і середніх підприємств, що займаються відновленням і продажем смартфонів на засадах циркулярної економіки. Проаналізовано вплив державного регулювання та інституційного середовища на стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку підприємницьких структур. Виокремлено ключові інструменти підтримки, зокрема податкові пільги, грантове фінансування, державно-приватне партнерство, акселераційні та інкубаційні програми. Розглянуто перспективи впровадження моделей замкнутого циклу у внутрішній торгівлі, зокрема повторного використання ресурсів та розвитку екологічно орієнтованого споживання. Окреслено напрями адаптації європейського досвіду кооперування малих і середніх підприємств до умов України з урахуванням потреб цифровізації сфери торгівлі та модернізації внутрішнього ринку.

Ключові слова: мале і середнє підприємництво, малі та середні підприємства, механізм інноваційно-інвестиційної підтримки, внутрішня торгівля, інноваційно-інвестиційний розвиток, державне регулювання, інституційне середовище, державно-приватне партнерство, торговельна інфраструктура, кооперативи, циркулярна економіка, бізнес-планування.

Abstract. The article is devoted to substantiating an innovative investment model for cooperation of small and medium-sized enterprises (SMEs) in the domestic trade of refurbished smartphones. The aim of the study is to justify the theoretical and methodological foundations and to develop practical recommendations for forming innovative investment models and mechanisms of SME cooperation in domestic trade within the context of circular economy development. The author's

contribution lies in developing a conceptual model of cooperative interaction among enterprises and identifying mechanisms for their innovative investment support. The scientific novelty is determined by the integration of circular economy approaches with cooperative models of SME development. The practical significance of the results consists in the possibility of their application for the development of trade infrastructure and enhancing the competitiveness of SMEs. It is concluded that cooperation and digital platforms are key drivers of sustainable development in domestic trade. The role of innovative investment support as a tool for modernizing trade infrastructure, developing partnership networks in domestic trade, and increasing the efficiency of investment project implementation is substantiated. The organizational, economic, and institutional components of the mechanism of SME cooperation engaged in the refurbishment and sale of smartphones based on the principles of the circular economy are systematized. The influence of state regulation and the institutional environment on stimulating the innovative investment development of entrepreneurial structures is analyzed. Key support instruments are identified, including tax incentives, grant funding, public-private partnership, as well as acceleration and incubation programs. The prospects for implementing closed-loop models in domestic trade, particularly resource reuse and the development of environmentally oriented consumption, are considered. Directions for adapting European experience of SME cooperation to the conditions of Ukraine, taking into account the needs for digitalization of the trade sector and modernization of the domestic market, are outlined.

Keywords: small and medium-sized entrepreneurship, small and medium-sized enterprises, mechanism of innovative investment support, domestic trade, innovative investment development, state regulation, institutional environment, public-private partnership, trade infrastructure, cooperatives, circular economy, business planning.

Постановка проблеми. Малі і середні підприємства (МСП) відіграють важливу роль у розвитку внутрішньої торгівлі, забезпечуючи наповнення споживчого ринку товарами і послугами, створення робочих місць, розвиток конкурентного середовища та зміцнення підприємницької активності. Для цього сектору характерними є висока мобільність, здатність оперативно реагувати на зміни попиту, впроваджувати сучасні бізнес-рішення та використовувати цифрові технології. Разом із тим у сучасних умовах загострення конкуренції, макроекономічної нестабільності, ресурсних обмежень, інфляційного тиску та наслідків воєнних дій в Україні суб'єкти малого і середнього підприємництва функціонують за підвищеного рівня ризиків і дефіциту інвестиційних ресурсів. Це зумовлює потребу у пошуку нових інструментів зміцнення їх конкурентоспроможності, активізації інвестиційної діяльності та забезпечення стійкого розвитку.

Одним із перспективних шляхів розв'язання зазначених проблем є кооперація малих і середніх підприємств на основі інноваційно-інвестиційних моделей співпраці. Консолідація ресурсів, спільне використання логістичної, торговельної та цифрової інфраструктури, реалізація колективних інвестиційних ініціатив, застосування сучасних управлінських і маркетингових рішень формують передумови для підвищення результативності діяльності суб'єктів внутрішньої торгівлі. Особливої актуальності ці процеси набувають у межах розвитку циркулярної економіки, яка орієнтована на повторне використання ресурсів, зменшення обсягів відходів, продовження строку експлуатації товарів та формування моделей відповідального споживання.

Окремо слід відзначити недостатній рівень наукової уваги до такого перспективного напрямку циркулярної економіки, як відновлення смартфонів, що поєднує екологічні, інноваційні та комерційні складові сучасного підприємництва. Отже, вагома економічна та соціальна роль малого і середнього підприємництва зумовлює необхідність дослідження інноваційно-інвестиційних моделей і механізмів кооперування МСП у сфері внутрішньої торгівлі в умовах розвитку циркулярної економіки та використання провідного європейського досвіду в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку циркулярної економіки, ресурсоефективності, повторного використання продукції, реверсивної логістики та екологізації бізнес-процесів

широко представлена у публікаціях зарубіжних науковців. Зокрема, у праці Гайсдорфера М. [8] розглядаються моделі циркулярного бізнесу, механізми переходу підприємств до замкнених циклів виробництва, повторного використання ресурсів та створення нової вартості. Ферасо М. разом з співавторами [10] аналізують сучасні напрями досліджень циркулярної економіки, інноваційні бізнес-моделі підприємництва та стратегічні перспективи розвитку компаній. У дослідженні Барроса М. В. [11] наголошується на значній ролі циркулярної економіки як чинника сталого розвитку бізнесу, ресурсоефективності, екологізації виробництва та конкурентоспроможності підприємств. Доре С. та Галло А. [12] систематизували проблеми розвитку реверсивної логістики, управління поверненням товарів, відновлення продукції та використання сталих бізнес-моделей у торговельній діяльності. Піллай М., Сінгх С. та Кумар А. [15] узагальнили проблеми впровадження принципів циркулярної економіки у міжнародному бізнесі, використання інвестиційних механізмів, процесів цифровізації та адаптації компаній до екологічних стандартів.

Проблеми функціонування МПС, державного регулювання підприємницької діяльності, інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств, модернізації внутрішньої торгівлі та кооперації суб'єктів господарювання в Україні розглядалися у працях таких вітчизняних учених, як Апопій В. В. [1], Васильців Т. Г. [2], Геєць В. М. [3], Злотнік М. [4], Лупак Р. Л. [2], Малік М. Й. [5], Мельник О. [4], Сиротко М. В. [7], Шпикуляк О. Г. [5] та інших. У працях зазначених авторів досліджено питання розвитку торговельної інфраструктури, конкурентоспроможності підприємств, фінансового забезпечення підприємництва, кластерних форм співробітництва, інноваційної активності бізнесу та впливу державної політики на розвиток малого і середнього підприємництва.

Водночас у більшості наукових праць увага переважно концентрується на виробничому секторі, промисловості, енергетиці чи поводженні з відходами, тоді як сфера внутрішньої торгівлі та її потенціал у реалізації принципів циркулярної економіки досліджені недостатньо. Попри значну кількість наукових напрацювань, поза належною увагою залишаються аспекти участі підприємств малого і середнього бізнесу у процесі формування інноваційно-інвестиційних моделей кооперування у сфері внутрішньої торгівлі. Крім

того, потребує поглибленого наукового аналізу таких перспективний напрям розвитку циркулярної економіки, як відновлення смартфонів, що охоплює ремонт, модернізацію, повторний продаж та продовження життєвого циклу електронних пристроїв.

Мета статті. Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробленні практичних рекомендацій щодо формування інноваційно-інвестиційних моделей і механізмів кооперування МСП у сфері внутрішньої торгівлі в контексті розвитку циркулярної економіки, а також у визначенні інструментів підвищення їх конкурентоспроможності, ресурсоефективності та інвестиційної активності, зокрема у сегменті відновлення і реалізації смартфонів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Незважаючи на посилення макроекономічної нестабільності, порушення глобальних ланцюгів постачання та загострення конкуренції на споживчих ринках, упродовж останніх років циркулярна економіка демонструє стійку динаміку розвитку та поступово перетворюється на один із ключових напрямів модернізації бізнесу. За оцінками Європейської комісії [14] та Ellen MacArthur Foundation [13], впровадження моделей циркулярної економіки здатне забезпечити економіці ЄС додаткову вартість у сотні мільярдів євро щороку, тоді як у секторах повторного використання, ремонту, перероблення та сервісного обслуговування вже створено понад 4 млн робочих місць. У 2024 р. частка підприємств ЄС, які впроваджували окремі циркулярні практики (рециклінг, повторне використання матеріалів, ремонт продукції, мінімізація відходів), перевищила 55 % серед великих компаній та близько 30 % серед МСП. При цьому саме МСП відіграють дедалі важливішу роль у розвитку локальних циркулярних бізнес-моделей завдяки гнучкості, інноваційності та здатності швидко реагувати на зміну споживчого попиту.

Особливо високий потенціал циркулярної трансформації характерний для сфери внутрішньої торгівлі, електронної комерції, логістики, ремонту техніки та ринку електроніки. Аналіз статистичних даних доводить, що сьогодні простежується стійка тенденція до зростання глобального світового ринку відновлених смартфонів. Продажі відновлених смартфонів у всьому

світі зросли на 5% у 2024 р., подібно до темпів зростання, які спостерігалися з 2022 р. Смартфони 5G склали 42% світового ринку відновлених смартфонів у 2024 р. проти 28% у 2023 р. (рис. 1).

Згідно з даними дослідницької групи Persistence Market Research [16], ринок відновлених та вживаних мобільних телефонів у Європі має суттєві темпи зростання, прогнозується, що він зросте з 24,431 млрд дол. США у 2025 р. до 47,162 млрд дол. США з середньорічним темпом зростання (CAGR) 11,5% до 2032 р.

Зростання споживчого попиту на доступні варіанти смартфонів, стійкість та досягнення в технології відновлення сприяють росту ринку. Провідні бренди стимулюють ці процеси через програми обміну та викупу, а також сертифіковані ініціативи з відновлення. В країнах Європи політика зменшення електронних відходів та регуляторна інституційна підтримка з боку ЄС ще більше сприяють повторному використанню та переробці електронних пристроїв. Рух «Право на ремонт», який просуває довговічність та здатність до ремонту смартфонів, все більше набирає обертів [14]. Це ще більше підживлюватиме зростання даного ринку в найближчі роки. На основні бренди у цьому сегменті ринку – продукцію Apple, Samsung, Huawei, Google та Xiaomi, припадає понад 70% продажів у Європі, попит стимулюється через сильну брендову присутність, агресивні програми обміну офіційних постачальників та широкі дистрибуційні мережі.

Перспективи розвитку малого і середнього підприємства на ринку відновлених смартфонів в Україні можна оцінювати як значні з огляду на зростання попиту населення на доступні цифрові пристрої, поширення моделей раціонального споживання та необхідність скорочення електронних відходів. За оцінками галузевих експертів, в Україні щорічно реалізується понад 600 тис. уживаних смартфонів, що свідчить про сформований попит на вторинному ринку мобільних пристроїв. Для України це створює можливості розвитку організованого сектору відновлення смартфонів на базі малих і середніх підприємств, сервісних центрів, торговельних мереж та онлайн-платформ. В Україні відновленням смартфонів у значних обсягах займаються саме підприємства малого і середнього бізнесу,

Рисунок 1 – Динаміка зростання і прогноз розвитку світового ринку відновлених смартфонів у 2023–2033 роках

Джерело: [9]

які представлені мережею сервісних центрів, локальних торговельних компаній, інтернет-магазинів, майстерень з ремонту техніки та спеціалізованих точок продажу електроніки. Саме цей сектор забезпечує гнучкість ринку, оперативне реагування на попит споживачів, доступність послуг з ремонту та модернізації пристроїв, а також швидке впровадження нових комерційних рішень.

На нашу думку, найбільш доцільною моделлю розвитку малого і середнього підприємництва у сфері відновлення смартфонів є кооперація МСП на основі спільної інвестиційної діяльності та партнерської бізнес-моделі. Йдеться про добровільне об'єднання незалежних суб'єктів господарювання з метою консолідації фінансових ресурсів, створення спільної закупівельної політики, формування регіональних мереж магазинів або точок видачі, розширення асортименту товарів і послуг, використання єдиних стандартів сервісу та координації маркетингової діяльності. Така модель дає змогу поєднати переваги малого бізнесу (гнучкість, локальна присутність, швидкість ухвалення рішень) із перевагами масштабного бізнесу (ефект масштабу, сильний бренд, інвестиційна спроможність).

Для реалізації зазначеного підходу доцільно використати європейський досвід кооперування, зокрема модель діяльності компанії Back Market (Франція), яка успішно функціонує як цифрова платформа продажу відновленої електроніки, об'єднуючи незалежних постачальників, сервісні компанії та продавців у єдину екосистему. Ключовими перевагами цієї моделі є централізований маркетинг, спільна цифрова інфраструктура, єдині стандарти якості, гарантійне обслуговування та висока довіра споживачів до бренду. Адаптація подібного підходу в Україні дозволила б створити національну або регіональні коопераційні мережі МСП у сфері refurbished-електроніки.

Функціонування в Україні МСП за такою моделлю забезпечить низку вагомих переваг. По-перше, консолідація інвестиційних ресурсів дасть змогу відкривати нові торговельні точки, сервісні центри та склади без надмірного фінансового навантаження на одного учасника. По-друге, централізовані закупівлі комплектую-

чих, пристроїв та витратних матеріалів сприятимуть зниженню собівартості продукції. По-третє, спільна маркетингова політика та розвиток єдиного бренду підвищать довіру споживачів і конкурентоспроможність щодо великих мереж. По-четверте, використання єдиної онлайн-платформи продажів забезпечить доступ до ширшого ринку збуту та електронної комерції. По-п'яте, уніфікація стандартів діагностики, ремонту і гарантійного сервісу покращить якість продукції та репутацію учасників мережі. По-шосте, кооперація створить передумови для впровадження інновацій, програм trade-in, розширеної гарантії, кредитування покупців та сервісних підписок.

Отже, коопераційна модель розвитку малого і середнього підприємництва у сфері торгівлі відновленими смартфонами здатна стати ефективною відповіддю на виклики високої конкуренції та обмеженості ресурсів. Її впровадження сприятиме легалізації ринку, формуванню ефективного інституційного середовища, зростанню зайнятості, посиленню внутрішньої торгівлі та розвитку торговельної інфраструктури, розвитку циркулярної економіки та формуванню в Україні конкурентоспроможного сектору відновленої електроніки європейського рівня.

Досвід участі авторів цієї статті у процесах бізнес-планування подібних проєктів дозволяє стверджувати, що орієнтовний обсяг інвестицій у реалізацію такого проєкту становить 10,5 млн дол. США (табл. 1). Для організації та розширення виробництва та продажів відновлених смартфонів необхідним є вкладання фінансових ресурсів передусім у розвиток матеріально-технічної бази, торговельної інфраструктури (власної роздрібною мережі), розширення асортименту та активізації маркетингової діяльності.

Інноваційно-інвестиційна підтримка таких проєктів виступає важливим інструментом розвитку та модернізації торговельної інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва та активізації процесів циркулярної економіки у сфері внутрішньої торгівлі. Впровадження механізму інноваційно-інвестиційної підтримки створює передумови для оновлення матеріально-технічної

Таблиця 1 – Фінансові витрати на реалізацію проєкту зі створення кооперативу малих і середніх підприємств, які функціонують у сфері відновлення смартфонів і їх продажу

№ з/п	Назва статті витрат	Вартість	
		дол. США	грн
1.	Розробка мобільного додатку	20 000	880 000
2.	Розвиток роздрібною мережі магазинів в Україні (25 магазинів)		
2.1.	Витрати на ремонт приміщень магазинів (30 тис. дол. США на 1 магазин)	750 000	33 000 000
2.2.	Закупівля за кордоном смартфонів для відновлення для мережі магазинів	3 000 000	132 000 000
3.	Маркетингова кампанія (витрати на 3 місяці)		
3.1.	Маркетингова кампанія на українському ринку	165 000	7 260 000
3.2.	Маркетингові витрати роздрібних магазинів (в перші 3 місяці)	75 000	3 300 000
3.3.	Маркетингова кампанія на європейському ринку	360 000	15 840 000
4.	Закупівля смартфонів і забезпечення асортименту		
4.1.	Закупівля смартфонів для відновлення і забезпечення асортименту для українського ринку	1 200 000	52 800 000
4.2.	Закупівля смартфонів для відновлення і забезпечення асортименту для європейського ринку	4 500 000	198 000 000
5.	Інші витрати (непередбачувані та інші обігові кошти)	430 000	18 920 000
	Разом	10 500 000	462 000 000

Джерело: розраховано авторами

бази підприємств, відкриття сучасних торговельних точок і сервісних центрів, формування регіональних мереж продажу та логістичних хабів.

Водночас залучення інвестиційних ресурсів сприяє впровадженню ресурсозберігаючих технологій діагностики, ремонту, відновлення та повторного використання смартфонів, що дозволить знизити витрати, скоротити обсяги електронних відходів і підвищити ефективність використання матеріальних ресурсів. Важливим напрямом є також цифровізація бізнес-процесів через запровадження CRM-систем, онлайн-платформ продажу, мобільних додатків, автоматизованого обліку запасів, електронної комерції та аналітичних систем управління.

Державне регулювання та рівень розвитку інституційного середовища мають суттєвий вплив на стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку кооперативів, що спеціалізуються на відновленні та реалізації відновлених смартфонів. Саме результативна державна політика може створити сприятливі умови для кооперування МСП, залучення капіталу, впровадження сучасного технологічного обладнання та підвищення конкурентоспроможності таких об'єднань на внутрішньому ринку електроніки [6]. Важливе значення мають стабільність законодавчого поля та інституційного середовища, прозорі правила ведення бізнесу, спрощення митних процедур щодо імпорту живих техніки та комплектуючих, податкова передбачуваність, а також розвиток цифрових державних сервісів для підприємств.

Таким чином, державна підтримка кооперативів у сфері відновлення смартфонів має подвійний позитивний ефект: з економічного боку вона сприяє розвитку малого і середнього бізнесу та створенню робочих місць, а з екологічного – забезпечує реалізацію принципів циркулярної економіки, раціональне використання ресурсів і зменшення негативного впливу електронних відходів на довкілля. Формування якісного інституційного середовища та активне застосування зазначених інструментів державної підтримки

створюють передумови для динамічного розвитку кооперативів з відновлення і продажу відновлених смартфонів, підвищення їх інноваційної та інвестиційної активності та посилення ролі малого і середнього підприємництва у розвитку внутрішньої торгівлі й циркулярної економіки.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що в сучасних умовах МСП здатні відігравати важливу роль у модернізації сфери внутрішньої торгівлі, розвитку ринку відновленої електроніки та впровадженні принципів циркулярної економіки. Одним із найбільш перспективних напрямів посилення конкурентоспроможності МСП є створення кооперативних форм господарювання, у межах яких кооперативи можуть забезпечувати консолідацію фінансових ресурсів, спільне використання інфраструктури, розвиток цифрових платформ, централізовані закупівлі та формування єдиної маркетингової політики. Це створює передумови для активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств, зниження витрат та розширення ринків збуту. Реалізація запропонованих підходів забезпечить для держави подвійний позитивний ефект: з економічного боку – розвиток малого і середнього підприємництва, створення робочих місць, зростання податкових надходжень і підвищення ділової активності, а з екологічного – скорочення електронних відходів, економію ресурсів та поширення моделей відповідального споживання. Перспективними напрямками подальших досліджень у даній сфері є розробка фінансово-економічних моделей функціонування кооперативів з відновлення мобільних пристроїв та інших видів електроніки, оцінювання ефективності цифрових платформ у сфері внутрішньої торгівлі, обґрунтування механізмів державної підтримки МСП у сегменті циркулярної економіки, аналіз можливостей експорту відновленої електроніки на ринки ЄС, а також вивчення європейського досвіду інтеграції кооперативного руху, інновацій та сталого розвитку в умовах післявоєнної модернізації економіки України.

Бібліографічний список:

1. Апопій В. В. Внутрішня торгівля та АПК України: ефективність взаємодії: монографія. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2007. 368 с.
2. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л. Проблеми розвитку малого підприємництва та їх вплив на міграційну активність населення гірських районів Карпатського регіону України. *Регіональна економіка*. 2019. № 3 (93). С. 49–59.
3. Геєць В. М. Феномен нестабільності – виклик економічному розвитку : монографія / НАН України, Держ. установа «Ін-т економіки та прогнозування НАН України». Київ : Академперіодика, 2020. 454 с.
4. Злотнік М., Мельник О. Стратегічне управління впровадженням принципів циркулярної економіки на вітчизняних підприємствах. *Підприємництво та інновації*. 2020. № 12. С. 112–119.
5. Моніторинговий аналіз та оцінка тенденцій розвитку підприємництва, кооперації та агропромислової інтеграції за умов воєнного стану і повоєнних трансформацій / М. Й. Малік, Ю. О. Лупенко, О. Г. Шпикуляк та ін. : монографія. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2025. 88 с.
6. Куцик П. О., Семів С. Р., Куцик В. І., Полякова Ю. В., Шевчик Б. М. Стан, проблеми та пріоритети розвитку аграрної кооперації в Україні в контексті викликів сучасності. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 1 (48). С. 282–297.
7. Сиротко М. В. Державне регулювання торговельної діяльності в Україні в контексті сучасних глобальних викликів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2023. Випуск 77. Частина 2. С. 114–120.
8. Geissdoerfer M., Pieroni M. P., Pigosso D. C. A., Soufani K. Circular business models: A review. *Journal of Cleaner Production*. 2020. Vol. 277. Art. 123741.
9. Global Refurbished Smartphone Market Size. URL.: <https://market.us/report/refurbished-smartphone-market/>
10. Ferasso M., Beliaeva T., Kraus S., Clauss T., Ribeiro-Soriano D. Circular economy business models: The state of research and avenues ahead. *Business Strategy and the Environment*. 2020. Vol. 29 (8). P. 3006–3024.
11. Barros M. V., Salvador R., do Prado G. F., de Francisco A. C., Piekarski C. M. Circular economy as a driver to sustainable businesses. *Cleaner and Responsible Consumption*. 2021. Vol. 2. Art. 100006.

12. Dore S., Gallo A. Circular Economy and Reverse Logistics: An Analysis of Sustainable Business Models. In: Proceedings of International Conference on Business and Economics. Cham : Springer, 2023. P. 389–401.
13. Ellen MacArthur Foundation. URL.: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/key-ideas>
14. European Commission. URL.: https://commission.europa.eu/index_en
15. Pillai M., Singh S., Kumar A. Exploring the Circular Economy in International Business. *Sustainability*. 2025. Vol. 17 (21). Art. 9532.
16. Refurbished and Used Mobile Phones Market Size, Share, and Growth Forecast, 2026–2033. URL: <https://www.persistencemarketresearch.com/market-research/refurbished-and-used-mobile-phones-market.asp>

References:

1. Apopij V. V. (2007) Vnutrishnia torhivlia ta APK Ukrainy: efektyvnist' vzaiemodii : monohrafiia [Domestic Trade and the Agro-Industrial Complex of Ukraine: Efficiency of Interaction: a monograph]. Lviv: Vydavnytstvo L'vivs'koi komertsijnoi akademii, 368 p. (in Ukrainian).
2. Vasylytsiv T. H., Lupak R. L. (2019). Problemy rozvytku maloho pidpriemnytstva ta yikh vplyv na mihratsiinu aktyvnist naselennia hirs'kykh raioniv Karpatskoho rehionu Ukrainy [Problems of Small Business Development and Their Impact on the Migration Activity of the Population in the Mountainous Areas of the Carpathian Region of Ukraine]. *Rehionalna ekonomika*, no 3 (93), pp. 49–59.
3. Heiets, V. M. (2020). Fenomen nestabilnosti – vyklyk ekonomichnomu rozvytku [The Phenomenon of Instability – A Challenge to Economic Development: a monograph]. Kyiv: Akadempriodyka. 454 p. (in Ukrainian)
4. Zlotnik M., Melnyk O. (2020). Stratehichne upravlinnia vprovadzhenniam pryntsyypiv tsyrkuliarnoi ekonomiky na vitchyznians'kykh pidpriemstvakh [Strategic management of the implementation of circular economy principles at domestic enterprises]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, no. 12, pp. 112–119.
5. Malik M. Y., Lupenko Y. O., Shpykuliak O. H. et al. (2025) Monitorynhovyi analiz ta otsinka tendentsii rozvytku pidpriemnytstva, kooperatsii ta ahropromyslovoi intehtratsii za umov voiennoho stanu i povoiennykh transformatsii: monohrafiia [Monitoring analysis and assessment of trends in the development of entrepreneurship, cooperation and agro-industrial integration under martial law and post-war transformations: monograph]. Kyiv: NSC “IAE”, 88 p. (in Ukrainian)
6. Kutsyk P. O., Semiv S. R., Kutsyk V. I., Poliakova Y. V., Shevchyk B. M. (2023) Stan, problemy ta priorytety rozvytku ahraimoi kooperatsii v Ukraini v konteksti vyklykiv suchasnosti [State, problems and priorities of agricultural cooperation development in Ukraine in the context of modern challenges]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 1(48), pp. 282–297.
7. Syrotko M. V. (2023) Derzhavne rehuliuвання torhovelnoi diialnosti v Ukraini v konteksti suchasnykh hlobalnykh vyklykiv [State regulation of trade activity in Ukraine in the context of modern global challenges]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Pravo*, issue 77, part 2, pp. 114–120.
8. Geissdoerfer M., Pieroni M. P., Pigosso D. C. A., Soufani K. (2020) Circular business models: A review. *Journal of Cleaner Production*, vol. 277, art. 123741.
9. Global Refurbished Smartphone Market Size. Available at: <https://market.us/report/refurbished-smartphone-market/>
10. Ferasso M., Beliaeva T., Kraus S., Clauss T., Ribeiro-Soriano D. (2020) Circular economy business models: The state of research and avenues ahead. *Business Strategy and the Environment*, vol. 29(8), pp. 3006–3024.
11. Barros M. V., Salvador R., do Prado G. F., de Francisco A. C., Piekarski C. M. (2021) Circular economy as a driver to sustainable businesses. *Cleaner and Responsible Consumption*, vol. 2, art. 100006.
12. Dore S., Gallo A. (2023) Circular Economy and Reverse Logistics: An Analysis of Sustainable Business Models. In: Proceedings of International Conference on Business and Economics. Cham: Springer, pp. 389–401.
13. Ellen MacArthur Foundation. Available at: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/key-ideas>
14. European Commission. Available at: https://commission.europa.eu/index_en
15. Pillai M., Singh S., Kumar A. (2025) Exploring the Circular Economy in International Business. *Sustainability*, vol. 17 (21), art. 9532.
16. Refurbished and Used Mobile Phones Market Size, Share, and Growth Forecast, 2026–2033. Available at: <https://www.persistencemarketresearch.com/market-research/refurbished-and-used-mobile-phones-market.asp>

Стаття отримана: 13.04.2026

Стаття прийнята: 27.05.2026

Стаття опублікована: 26.06.2026